

19/03/2020

No tots els parcs urbans creen benestar relacional en els nens i nenes

Un estudi de dos parcs de Barcelona que han tingut diferents impactes en les habilitats socials dels nens mostra la importància de considerar les estructures socials en la planificació de nous parcs i espais urbans de joc. Aquesta investigació busca ressaltar els vincles entre les formes dominants de reurbanitzacions "verdes" que tenen lloc a les ciutats i les qüestions de justícia ambiental urbana, i els desafiaments i possibilitats que aquestes impliquen per aconseguir espais urbans més justos i ecològics.

Parc Central de Nou Barris per betevé

A Europa i Amèrica del Nord estan proliferant nous espais infantils per promoure ciutats més aptes per a nens i nenes, facilitar la seva autonomia, el joc lliure i un major contacte amb la natura. A Barcelona, l'estratègia '[Barcelona Dona Molt de Joc](#)' del 2018 amplifica les oportunitats de joc a espais públics.

El nostre recent estudi des de [Barcelona Lab for Environmental Justice and Sustainability](#) mostra, però, que no tots els parcs infantils ofereixen aquests beneficis. Què fa que un espai urbà infantil contribueixi al benestar dels nens?

A Barcelona, els nens que juguen al Parc Central de Nou Barris coneixen les seves zones de gronxadors, de terra i els seus amagatalls. Ens expliquen quins són els seus llocs preferits, on està 'casa' seva. Controlen les normes del que es pot i no es pot fer, saben allò que els fa por, de què són capaços i de què no, més enllà del que diguin els cartells o els seus pares. Negocien entre ells a qui li toca el proper torn a la tirolina o la millor manera de recuperar una pilota que s'ha quedat penjada a la copa de l'arbre. Veiem, en suma, un repertori d'interaccions amb l'entorn social i material que correspon al tan buscat joc lliure dels infants. A més, el parc és un lloc habitat amb assiduitat per a la recreació, socialització i / o cura informal i hi ha una corresponsabilitat cap a la cura dels nens i nenes que es dilueix entre els usuaris. S'està produint benestar relacional: relacions socials, connexions i interaccions que produeixen benestar.

El parc com a eix central de relacions

El Parc Central de Nou Barris es va crear el 1992, en el marc d'un compromís municipal amb espais públics de qualitat, instal·lacions comunitàries i habitatges assequibles a barris històricament marginats. Per crear-lo, va ser necessària una modificació del Pla General Metropolità del 1976 amb un pla especial que va substituir l'àrea urbanitzable de la zona per zona verda -a excepció d'una petita franja destinada a habitatge públic i equipaments municipals- i l'adquisició dels terrenys per expropiació. Aquesta reparació en espais verds es va articular al voltant de les demandes i participació veïnals i va suposar una fita en la interrupció de l'especulació immobiliària. El fort impacte en la realitat i l'imaginari de la comunitat que va tenir aquest parc és clau a l'hora d'entendre com aquest espai és, a dia d'avui, un eix central de les relacions entre els veïns que facilita el joc lliure, encara que el seu disseny ofereixi menys elements naturals i un equipament de joc tancat i poc estimulant.

En contrast, al Parc del Centre del Poblenou l'ús que els nens fan dels equipaments es redueix a les seves funcionalitats més òbvies i les escasses interaccions socials estan intervingudes pels adults que els acompanyen. El risc i els límits del joc dels nens també estan guiats per adults: "No pugis aquí que et faràs mal", "demana-li perdó", "pregunta-li si pots utilitzar la seva pilota". Aquesta manca d'autonomia i exploració per part dels nens xoca amb el que podríem esperar d'un espai de joc que en principi dona més accés a elements naturals i equipaments de joc creatius. En contrast amb Nou Barris, la cura dels nens es redueix a l'enllaç patern / matern-filial i els pares amb prou feines interactuen amb altres adults. La durada de les visites al parc és curta, i la regularitat, baixa.

Canvi radical

La creació del Parc del Centre del Poblenou el 2008, plantejat com a element central de l'oferta lúdica del 22@ a Barcelona, va replicar la manca de consideració pel patrimoni social i material del Poblenou i d'atenció a la creació d'habitatge assequible per donar major suport a la infraestructura empresarial. A més d'alinejar el parc al traçat urbà de l'Eixample, es va optar per un parc aïllat tancat i amb poques entrades. Aquestes transformacions -al voltant i mitjançant el parc- van provocar un canvi material, cultural, funcional i sociodemogràfic de barri radical, que va resultar en gentrificació i la destrucció d'estructures socials que possibiliten la creació d'una xarxa social de pertinença.

La diferència que trobem en els processos de producció de tots dos parcs està íntimament

relacionada amb els diversos nivells de benestar relacional observats. Aquí és fonamental la presència d'una invisible però important estructura de la quotidianitat capaç d'articular relacions d'afecció, cura, reproducció i socialització.

Mentre que la creació del Parc Central de Nou Barris va aconseguir articular aquestes relacions, el cas del Parc del Centre del Poblenou les desarticula. Per això és important ressaltar l'estructura social en la producció de benestar -més enllà de l'existència de determinada infraestructura verda o lúdica- i la transcendència dels processos de planificació d'aquests parcs en la seva articulació o desarticulació.

Carmen Pérez del Pulgar^{a,b,c,d}, **Isabelle Anguelovski**^{a,b,c,d,e} i **James Connolly**^{a,b,c,d}

a

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA), Edifici ICTA-ICP, Carrer de les Columnes s/n, Campus de la UAB, 08193 Cerdanyola del Vallès, Barcelona, Spain

b

Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), Campus de la UAB, Plaça Cívica, 08193 Bellaterra, Barcelona, Spain

c

Barcelona Lab for Urban Environmental Justice and Sustainability (BCNUEJ), Carrer del Dr. Aiguader, 88, 08003 Barcelona, Spain

d

Institut Hospital del Mar d'Investigacions Mèdiques (IMIM), Carrer del Dr. Aiguader, 88, 08003 Barcelona, Spain

e

Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA), Passeig de Lluís Companys, 23, 08010 Barcelona, Spain
carmenppulgar@gmail.com / carmen.perezdelpulgar@uab.cat, isabelle.anguelovski@uab.cat,
jamesjohntimothy.connolly@uab.cat

Referències

Article original: Carmen Pérez del Pulgar, Isabelle Anguelovski i James Connolly. 2019. **Toward a green and playful city: Understanding the social and political production of children's relational wellbeing in Barcelona** *Cities*. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.102438>

Pérez, C., Anguelovski, I., Connolly, J. (2019). **No todos los parques urbanos crean bienestar relacional en los niños**. *El Periódico*. Recuperat de: <https://www.elperiodico.com/es/opinion/20190930/parques-urbanos-ninos-parc-poblenou-nou-barris-7658914>

Pérez, C., Anguelovski, I., Connolly, J. (2019). **Why Green Is Not Enough: Creating Relational Well-Being in Children Through Urban Play Spaces**. *Barcelona Lab for Environmental Justice and Sustainability* (BCNUEJ). Recuperat de: <http://www.bcnuej.org/2019/11/18/why-green-is-not-enough-creating-relational-well-being-in-children-through-urban-play-spaces/>

[View low-bandwidth version](#)